

IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA SOLIQ HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Rahimbayev Sirojiddin Jamoladdin o'g'li

Magistr, O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi huzuridagi

Fiskal institut. Tel: +998335707272,

E-mail: rahimbayev.sirojiddin@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan korxonalar va tashkilotlarda soliq hisobi takomillashtirish masalalari to'g'risidagi fikr va mulohazalar keltirib o'tilgan. Unda korxonada soliq hisobini takomillashtirish, avtomatlashtirish masalalari haqida taklif va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: soliq hisobi, soliq turlari, soliq hisobini avtomatlashtirish, soliq tahlili, korxonalar daromadlari, foyda va zarar, soliq bazasi

Аннотация: В данной статье представлены мнения и комментарии по вопросам совершенствования налогового учета на предприятиях и организациях, осуществляющих свою деятельность в нашей стране. Содержит предложения и рекомендации по вопросам усовершенствования и автоматизации налогового учета на предприятии.

Ключевые слова: расчет налогов, виды налогов, автоматизация расчета налогов, налоговый анализ, доходы предприятий, прибыли и убытки, налоговая база.

Abstract: This article presents opinions and comments on the issues of improving tax accounting at enterprises and organizations operating in our country. Contains proposals and recommendations on improving and automating tax accounting at an enterprise.

Key words: tax calculation, types of taxes, automation of tax calculation, tax analysis, enterprise income, profits and losses, tax base.

Soliq hisobini takomillashtirish har qanday tashkilot uchun moliyaviy rejalashtirish va boshqarishning asosiy jihati hisoblanadi. Samarali soliq hisobi amaliyotlari ma'lumotlarning aniqligi va soliq qonunlariga muvofiqligini ta'minlashga yordam beradi, soliq ma'lumotlarini chuqur tahlil qilish yesa asosli qarorlar qabul qilishga va soliq majburiyatlarini optimallashtirishga yordam beradi. Ushbu maqolada kompaniyalar soliq jarayonlarini yaxshilash uchun foydalanishi mumkin bo'lgan asosiy strategiya va vositalarni ko'rib chiqamiz.

1. Soliq hisobini avtomatlashtirish: Avtomatlashtirish soliq hisobini takomillashtirishning yeng samarali usullaridan biridir. Avtomatlashtirish dasturidan foydalanish soliq hujjatlarini qayta ishlash vaqtini sezilarli darajada qisqartirishi va inson xatosi xavfini minimallashtirishi mumkin. Avtomatlashtirish tizimlari, shuningdek, amaldagi soliq qonunlari va qoidalariga rioya qilinishini ta'minlashga yordam beradi.

2. Tizim integratsiyasi: Soliq hisobini kompaniyaning boshqa moliyaviy tizimlari bilan birlashtirish yagona ma'lumot bazasini yaratishga imkon beradi, bu ma'lumotlarga kirishni soddalashtiradi va hisobotlarning aniqligini oshiradi. Shuningdek, u soliq to'lovlarini yanada samarali rejalashtirish va prognozlashga yordam beradi.

3. Xodimlarni tayyorlash: Soliq hisobi va tahlili uchun mas'ul bo'lgan xodimlarni muntazam ravishda o'qitish soliq qonunchiligini o'zgartirish sohasida yuqori darajadagi malaka va dolzarb bilimlarni saqlashning muhim elementidir.

4. Ma'lumotlarni tahlil qilish: Soliq ma'lumotlarini chuqur tahlil qilish tendensiyalarni, optimallashtirish imkoniyatlarini va potensial xavflarni ochib beradi. Zamonaviy analitik vositalardan foydalanish samarasiz jarayonlarni aniqlashga va ularni bartaraf yetish strategiyasini ishlab chiqishga yordam beradi.

Soliq hisobi va tahlilini takomillashtirish texnologik modernizatsiya, tizim integratsiyasi, kadrlar tayyorlash va ma'lumotlarni chuqur tahlil qilishni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Ushbu strategiyalarni qo'llash kompaniyaga nafaqat soliq xavfini kamaytirish, balki moliyaviy natijalarni optimallashtirish imkonini beradi.

Soliq hisobini takomillashtirish-bu tashkilotning soliq hisobi va hisoboti tizimini takomillashtirish jarayoni o'z ichiga oladi. Bu kompaniyaning soliq qonunchiligi talablariga muvofiqligini ta'minlash va soliq jarayonlarini optimallashtirishga qaratilgan bo'ladi.

Soliq hisobini yaxshilash uchun quyidagi bosqichlardan o'tilishi zarur:

Jarayonlarni avtomatlashtirish: ixtisoslashtirilgan soliq hisobi dasturlaridan foydalanish soliq ma'lumotlarini to'plash, tahlil qilish va hisobot berish jarayonini sezilarli darajada soddalashtirishi mumkin. Avtomatlashtirish, shuningdek, xatolar ehtimolini kamaytirishga va soliq hisob-kitoblarning aniqligini oshirishga yordam beradi.

Xodimlarni o'qitish: soliq hisobi uchun mas'ul bo'lgan xodimlarni muntazam ravishda o'qitish ularga soliq qonunchiligi va soliq qoidalaridagi so'nggi

o'zgarishlardan xabardor bo'lishga yordam beradi. Bu xatolar xavfini kamaytirishga va talablarga muvofiqligini ta'minlashga yordam beradi.

Soliq hisobi auditi: soliq hisobining ichki auditini o'tkazish buxgalteriya yozuvlari va hisobotlarida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar yoki nomuvofiqliklarni aniqlashga yordam beradi. Bu bizga ularni tuzatish va mumkin bo'lgan soliq xatarlarining oldini olish choralarini ko'rish imkonini beradi.

Xatarlarni boshqarish: soliq xatarlarini tahlil qilish va ularni boshqarish strategiyasini ishlab chiqish soliq tekshiruvlari va soliq organlari bilan nizolarning mumkin bo'lgan salbiy oqibatlarini minimallashtirishga yordam beradi.

Mutaxassis maslahati: soliq hisobi bo'yicha ixtisoslashgan soliq maslahatchilari yoki auditorlar bilan bog'laning. Ular ekspert maslahatlarini taklif qilishlari va soliqni rejalashtirishning yeng samarali strategiyasini ishlab chiqishda yordam berishlari mumkin.

Qonunchilikdagi quyidagi o'zgarishlar: soliq qonunchiligidagi o'zgarishlardan xabardor bo'lish va buxgalteriya hisobi va hisobot berish tartib-qoidalarini o'z vaqtida moslashtirish muhimdir. Bu sizga qoidabuzarlik va jarimalardan qochish, shuningdek soliqni optimallashtirish imkoniyatlaridan foydalanish imkonini beradi [1].

Ushbu chora-tadbirlarning amalga oshirilishi soliq hisobi samaradorligini oshirishga, xavflarni kamaytirishga va soliq qonunchiligiga rioya yetilishini ta'minlashga yordam beradi. Shu bilan birga, tashkilotingizning o'ziga xos xususiyatlarini va mahalliy soliq qoidalarini hisobga olgan holda aniqroq va aniqroq tavsiyalar uchun soliq mutaxassislari yoki maslahatchilariga murojaat qilish tavsiya yetiladi.

Soliq hisobini avtomatlashtirish uchun quyidagi dasturlarni tavsiya qilinadi:

QuickBooks: QuickBooks - bu soliq hisobi funksiyalarini ham taklif qiluvchi mashhur moliyaviy buxgalteriya dasturi. Bu sizning hisoblaringizni boshqarish, soliq hisobotlarini tuzish, soliq deklaratsiyasini tayyorlash va boshqa ko'p narsalarga imkon beradi.

Xero: Xero — bu bulutga asoslangan buxgalteriya tizimi bo'lib, u soliqni hisobga olish imkoniyatlarini ham taklif yetadi. U soliq organlari bilan integratsiyaga ega va soliq hisobotlarini avtomatik ravishda hisoblash va tuzish imkonini beradi.

SAP: SAP biznesni boshqarish uchun dasturiy yechimlarning keng doirasini, shu jumladan soliqlarni hisobga olish va hisobot berish modullarini taqdim yetadi. Ular kuchli xususiyatlarga ega va tashkilotingizning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtirilishi mumkin.

Oracle soliq hisoboti: Oracle soliq hisoboti — bu soliq hisobi va hisobotini avtomatlashtirish uchun maxsus ishlab chiqilgan yechimdir. U soliq ma'lumotlarini yig'ish, soliq majburiyatlarini hisoblash va tegishli hisobotlarni yaratishni ta'minlaydi.

Vertex: Vertex soliq jarayonlarini avtomatlashtirish uchun dasturiy ta'minotni taklif yetadi. U mavjud moliyaviy tizimlar bilan birlashadi va soliq majburiyatlarining aniq hisob-kitoblarini va soliq deklaratsiyalarini tayyorlashni ta'minlaydi.

Avalara: Avalara — bu soliq hisobini avtomatlashtirish va soliq talablariga rioya qilish uchun bulutga asoslangan platformadir. U soliq stavkalarini avtomatik hisoblash va kuzatish, soliq hisobotlarini tayyorlash va boshqa buxgalteriya tizimlari bilan integratsiyani taklif yetadi.

Shuni ta'kidlash kerakki, dasturiy ta'minotni tanlash sizning tashkilotingizning o'ziga xos talablari va mahalliy soliq qoidalariga asoslanishi kerak. Yeng to'g'ri yechimni tanlash uchun puxta tadqiqot o'tkazish, foydalanuvchi sharhlariga murojaat qilish va soliq mutaxassislari bilan maslahatlashish tavsiya yetiladi [2].

O'zbekistonda soliq hisobini avtomatlashtirish uchun bir nechta mashhur dasturiy yechimlar mavjud. Mana ulardan ba'zilari:

1C:Enterprise: 1C-buxgalteriya hisobi va buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish uchun keng qo'llaniladigan dastur, shu jumladan O'zbekistonda. U soliq majburiyatlarini hisobga olish, soliqlarni hisoblash va tegishli hisobotlarni tuzish uchun modullarni taklif yetadi.

Turboaudit: TurboAudit — bu buxgalteriya hisobi va soliq hisobini avtomatlashtirish uchun platformadir. Bu soliq majburiyatlarini hisobga olish, soliqlarni hisoblash va soliq hisobotlarini tuzish, shu jumladan O'zbekistonda hisobot berish imkoniyatini beradi.

Shuni ta'kidlash kerakki, dasturiy ta'minotni tanlash sizning tashkilotingizning o'ziga xos talablari va mahalliy soliq qoidalariga asoslanishi kerak. Yeng to'g'ri yechimni tanlash uchun puxta tadqiqot o'tkazish, foydalanuvchi sharhlariga murojaat qilish va soliq mutaxassislari bilan maslahatlashish tavsiya yetiladi [3].

Soliq tahlilini takomillashtirish soliq majburiyatlarini samarali boshqarish va soliq strategiyasini optimallashtirish uchun muhim qadam bo'lishi mumkin. Soliq tahlilini takomillashtirish bo'yicha ba'zi tavsiyalar:

1. Ixtisoslashtirilgan dasturiy ta'minotni avtomatlashtirish va ulardan

o
d
a

d

ma'lumotlarni tahlil qilish vositalarini taqdim yetadi. Ular, shuningdek, soliq

b
e

r
i

s
h

i
m

li
m

ki
m

ti
si

ti
ni

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

2. Ma'lumotlar sifatini yaxshilash: ma'lumotlar sifati soliq tahlilida asosiy

3. S

4. S

5. S

U

S

1. B

2. Ma'lumot yig'ishni avtomatlashtirish: buxgalteriya tizimi,

3. M

4. X

S

bo'yicha bilimlaringizni yangilash: soliq qonunlari doimiy ravishda o'zgarib turadi

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

ni
ti

- Samarali soliq hisobi va tahlil tamoyillari bo'yicha kadrlar tayyorlash.

ni
ti

- Xatolarni o'z vaqtida aniqlash va tuzatish uchun soliq operatsiyalarining

ni
ti

niqtish xarakteridagi va ma'lumotlarni ta'skiylashtirish siyosati va protseduralari bo'yicha

ni
ti

- Qonunchilikdagi o'zgarishlarga rioya yetilishini ta'minlash uchun soliq

ni
ti

maslahatchilari bilan hamkorlik qilish.

ni
ti

ni
ti

ni
ti

- Xodimlarning malakasini oshirish uchun soliq qonunchiligi bo'yicha muntazam treninglar o'tkazish.

- Aniq soliq hisobi uchun ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish jarayonlarini optimallashtirish.

Mazkur tavsiyalarning korxonalarda qo'llanilishi tashkilotning soliq siyosatini muvofiqlashtirish, korxonada soliq hisobini takomillashtirish, to'g'ri moliyaviy siyosat yuritish va asosiy faoliyat jarayonlarini to'g'ri tashkil qilinishiga imkon yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirzayeva A.B., & Dzhakayeva A.A. (2017). Improvement of tax accounting. Экономика и социум, (4 (35)), 26-28.
2. Managing and Improving Tax Compliance. Organisation for economic co-operation and development. Forum on Tax Administration Compliance Sub-group. Manba: <https://www.oecd.org/tax/administration/33818656.pdf>
3. Акбаралиевич, Э.А., & Махамадзиковна, Г.М. (2022). Совершенствование Учета Собственного Капитала В Условиях Перехода На Мсфо. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 3(12), 8-16. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/H7UVE>
4. Эрматов Акмалжон Акбаралиевич, & Муратов Азиз Акбарович. (2022). Вопросы Формирования Уставного Капитала Предприятия В Условиях Модернизации Экономики. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 11, 158–165. Retrieved from <https://periodica.org/index.php/journal/article/view/241>